

BESLUT

Datum för beslut:

Diarienummer:

Klassificering:

{(Date_signed2:daaformat:aa, "yyyy-mm-dd") }

V-2020-0350

2.3.1

Till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet)

Beslut om synpunkter på Ändringar i högskolelagen för att främja den akademiska friheten och tydliggöra lärosätenas roll för det livslånga lärandet (U2020/03053/UH)

Beslut

Rektor beslutar om att Kungl. Tekniska högskolan lämnar synpunkter enligt bilaga 1 på remissen *Ändringar i högskolelagen för att främja den akademiska friheten och tydliggöra lärosätenas roll för det livslånga lärandet (U2020/03053/UH)*.

Ärendet

Kungl. Tekniska högskolan har beretts möjlighet att lämna synpunkter på remissen *Ändringar i högskolelagen för att främja den akademiska friheten och tydliggöra lärosätenas roll för det livslånga lärandet (U2020/03053/UH)*.

Baserat på delar av Styr- och resursutredningens (STRUT) förslag i betänkandet *En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)* föreslår regeringen att bestämmelser om akademisk frihet och livslångt lärande ska skrivas in i högskolelagen.

Kungl. Tekniska högskolans synpunkter framgår av bilaga 1.

Ärendet har handlagts vid Ledningskansliet inom det gemensamma verksamhetsstödet och därutöver beretts med strategiskt råd.

Detta beslut har fattats av rektor Sigbritt Karlsson efter föredragning av utredare Malin Ryttberg. Närvarande vid beslutet var prorektor Mikael Östling, universitetsdirektör Kerstin Jacobsson, Tekniska högskolans studentkårs ordförande Charley Jönsson samt ledningssekreterare Eva Fredriksson.

Kungl. Tekniska högskolan

{Sig_es_:signer2:signature }

Rektor Sigbritt Karlsson

}}

{Sig_es_:signer1:signature }

Malin Ryttberg, utredare ledningskansliet inom det gemensamma verksamhetsstödet

Sändlista

Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet)

Expeditionsdatum: {*Expedite_es_sigzorg.isdate(format=%20yy-mm-dd):default(YYYY-MM-DD)}

Bilaga 1: Kungl. Tekniska högskolans synpunkter på Ändringar i högskolelagen för att främja den akademiska friheten och tydliggöra lärosätenas roll för det livslånga lärandet (U2020/03053/UH)

Sammanfattning

KTH tillstyrker att begreppet akademisk frihet skrivs in i högskolelagens 1 kapitel 6§.

KTH tillstyrker, under förutsättning av ett utökat takbelopp, att begreppet livslångt lärande skrivs in i högskolelagens 1 kapitel 5§.

Synpunkter

Akademisk frihet

KTH menar att ett införande av akademisk frihet som en allmän princip i högskolelagen bör kunna stödja universitet och högskolor i deras fria kunskapssökande och kunskapsspridning. KTH vill dock, liksom i svaren på STRUT-remissen, fortsatt framhålla vikten av att införandet av begreppet akademisk frihet i högskolelagen inte får innebära begränsningar i universitet och högskolors autonomi i bedrivandet av utbildning och forskning. Staten måste som uppdragsgivare tillförsäkra att förutsättningarna för akademisk frihet ges. Att främja och värna den akademiska friheten är ett ansvar både för staten och lärosätena. Det måste dock fortsatt vara KTH:s ansvar att tolka och omsätta den akademiska friheten i verksamheten. Det innebär att balansera denna frihet med såväl högskolelag, högskoleförordning, myndighetsgemensamma regelverk, som KTH:s egna riktlinjer.

KTH vill också lyfta fram att högskolelagen och högskoleförordningen redan idag innehåller lagstiftning som framförallt inom utbildningen sätter ramar för den akademiska friheten. Ett sådant exempel är examensordningen (bilaga 2 i högskoleförordningen 1993:100) som ger lärarna målen för vad studenterna ska ha uppnått under sin utbildning. Denna reglering har en viktig funktion för utbildningarnas kvalitet, yrkesrelevans och likvärdighet. Det är följaktligen viktigt att problematisera hur införandet av akademisk frihet i högskolelagen samspelar med redan befintliga lagar och förordningar för högskolan och med lagrum som är gemensamma för svenska myndigheter. Vid ett eventuellt införande av den föreslagna regleringen bör därför en översyn göras av de principer som fastställts för utformningen av examensbeskrivningarna i examensordningen så att de väl speglar intentionerna med en förändring i högskolelagen där den akademiska friheten lagfästs. Enligt dessa principer ska examensbeskrivningarna vara kortfattade, koncentrerade till det väsentliga och långsiktigt hållbara i den meningen att de inte ska behöva ändras ofta. Det finns enligt KTH skäl att överväga om några examensbeskrivningar eller enskilda mål i vissa examensbeskrivningar idag är ändamålsenliga i förhållande till dessa principer.

Sammantaget innebär införandet av akademisk frihet i högskolelagen en ökad styrning från regeringen, men också en ökad osäkerhet om hur denna styrning kan komma till uttryck i t.ex. regleringsbrev och uppföljning/ utvärdering av lärosätenas tillämpning. En sådan skrivning kräver att staten ger hållbara förutsättningar för universitet och högskolor. En konsekvens blir också att varje lärosäte måste tolka och definiera hur denna frihet ska omsättas i utbildning och forskning liksom hur den kan följas upp.

Högskolelagens 1 kap är att betrakta som de statliga lärosätenas motsvarighet till övriga myndigheters instruktion och följs därmed upp bl.a. i årsredovisningar och myndigheters utvärderingar. Givet detta är det därför viktigt att regering och riksdag i samband med ett eventuellt beslut om ett sådant tillägg i högskolelagen, tydliggör konsekvenserna.

Livslångt lärande

KTH bedömer att införandet av livslångt lärande i högskolelagen kan vara i linje med att lärosätena redan har uppdraget att bedriva utbildning baserat på efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Förslaget till bestämmelse är dock skrivet som att högskolorna i sin *verksamhet* ska främja ett livslångt lärande. Det kan tolkas som att det inkluderar såväl utbildning som forskning och blir då bredare än det fokus på utbildning som remissen lyfter fram. KTH noterar att regeringen inte bedömer att införandet skulle innebära någon ny uppgift för lärosätena. KTH vill dock liksom i remissvaret på STRUT-utredningen, fortsatt framhålla att det livslånga lärandet är ett gemensamt ansvar mellan å ena sidan individen och å andra sidan lärosäten, offentlig sektor och näringslivet. Universiteten kan inte ha ensidigt ansvar för kompetensutveckling som normalt i många fall åligger den organisation där individen är anställd. När en individ behöver kompetensutveckla sig inom ramen för sin anställning bör detta företrädesvis göras som uppdragsutbildning.

Ytterligare en aspekt på individens tillgång till vidareutbildning via universitet och högskolor är att det idag bara går att ansöka till högskolan via antagning.se vid ett tillfälle på våren och ett på hösten. KTH menar att ett sätt att stimulera individer till kompetensutveckling i högskolan är att skapa en flexiblare antagningsstruktur och att detta borde utredas av Universitets- och högskolerådet.

I remissvaret på STRUT-utredningen påtalade KTH att en förutsättning för att kunna erbjuda ytterligare fort- och vidareutbildning där uppdragsutbildning inte är en möjlighet för individen, är särskilda medel för ändamålet. Idag saknas detta för KTH även om de särskilda insatser som nu görs som en konsekvens av Corona-relaterade permitteringar och arbetslöshet, är ett steg på vägen. Utan utökade resurser riskerar ett ökat inslag av fort- och vidareutbildning för individer annars att negativt påverka antalet utbildade inom KTH:s ordinarie ingenjers- och arkitekturutbildningar. Medel som ökar lärosätenas utrymme för att erbjuda fortbildning och vidareutbildning och medel för att erbjuda nätbaserad fritt tillgänglig utbildning måste därför tillföras. Så som resurstilldelningssystemet är utformat idag är det olämpligt att avsätta särskilda medel utanför takbeloppet för sådana insatser. Det riskerar att bli en ineffektiv styrning där transparent underlag för fördelning och rättvisande uppföljning är svår att åstadkomma. KTH anser därför att en satsning på det livslånga lärande kräver utökade takbelopp för lärosätena. Om detta inte är ett alternativ avstyrker KTH införandet av skrivning om livslångt lärande i högskolelagen.

Sammantaget kan införandet av livslångt lärande i högskolelagen tolkas som ytterligare styrning av högskolan. KTH vill därför betona vikten av att det i autonomins namn fortsatt är högskolans ansvar att tolka och definiera vad detta innebär inom givna resursramar.